

Petőfi Sándornak, annak a nagynevű költőnek szobra előtt, kinek keblében hazafias és hősiesség szív dobogott. Nem akarta, hogy budapesti látogatása elműljék a nélkül, hogy látogatást ne tenne a segesvári vértanúnál. Mit mondanak? Vértanu. Vajjon vértanu-e az a fiatal ember, a kit a csaták forgó-vihara elragadott, a ki a hazája függetlenségéért vívott harc áldozata volt? Oly tündöklő fényugárt hagyott maga után, mely ma is, mint régen, fölmelegíti, lelkesíti azokat, kik a nagy dolgokat szeretik, a magyarokat. Nem! Az, a kit e percben üdvözlünk, nem vértanu. Eltűnt, megsebesült a harcok közepette, 26 éves korában, miután hazájáért többet tett, mint mások, kik hosszú életpályát szentelnek annak. Petőfi nem halt meg; Isten küldötte ő, ki ott fönn örökül a szép és drága Magyarország fölött!

Azután Coppée, a nagy költő szavalta el erre az alkalomra írt versét. Pulszky Ferenc megköszönte a franciák ovációját s Gyenes László, a Nemzeti színház művésze magyarul szavalta el Coppée versét. A franciák nagy s díszes koszorút tettek a szoborra.

Szeptember 8-án lengyel vendégeink hódolnak Petőfi emlékének s két nagy koszorút tettek a szoborra.

Holnap megint Petőfi napja lesz. A főváros közönsége elzarándokol a nagy költő szobrához, hogy kegyeletének áldozzon.

TÁVIRATOK.

Anglia és Transzvál.

London, jul. 29.

Az alsóház tegnapi ülésén a gyarmati költségvetést tárgyalta, de az ülést csaknem kizárólag a transzváli kérdés töltötte be Campbell-Bennermann nyilatkozatra szólotta föl a kérdésben a kormányt. Bannermann azt kérdezi, nem lehetne-e kellő gondossággal és elemmel Dél-Afrikában is elérni azokat az eredményeket, amelyeket Kanadában elértek, a hol az angol és francia lakosság között a fajgyűlölet és ellenségeskedés teljesen megszűnt. (Helyeslés az ellenzék sorában.)

Chamberlain gyarmati miniszter felelt mindkét kérdésre. Beszédében kijelentette, hogy a transzváli kérdés már régi keletű és csak az utlanderek panasza okozta most előtérbe. Tagadhatatlan, hogy ezek a panaszok komolyak és alaposak s a burokrácia elkeseredést szült. A búr oligarkia ugyanis 1884 óta juttatta az utlandereket és az angol alattvalókat határozottan alárendelt helyzetbe, mi az egyezmény szellemével és betűjével ellentétes. Ilyen politika nemcsak elkeseredést szült, hanem a birodalom érdekeit is veszélyezteti. A transzváli brit alattvalóknak állandó alárendeltség és szeszélyzeteti Afrika szuverenitását Dél-Afrikában. Ez a helyzet mindig veszélyeztette az egész ország békéjét és jólétét és fajgyűlöletet szült egész Transzválban. Lehetetlen megakadályozni, hogy ez az ellenségeskedés az ország határaitulterjedjen. Ennek az állandó veszedelemnek, a mely végül közvetlenné vált, csak a transzváli kormány az oka. Nekünk nem szabad — úgy mond — Transzválal szemben úgy eljárunk, mintha csak valamely kis reformról volna szó a választói jog kérdésében. Ha megengedjük — így folytatja — hogy a mai helyzet végtelen időnkig tartson, az sok háborút hozhatna ránk a jövőben. Dél-Afrikai pozíciónk forog kockán. Nekünk azonban különös jogokat ad az az egyezmény, a melyet megszegték és folyton kijátszottak. A kormány elfogadta Milner kormányzónak azt a nézetét, hogy a kérdés rendezésére az első lépés az utlanderek valóságos képviselőit azonnal való megadása. A mi Krüger elnök legutóbbi javaslatait a választójog tárgyában illeti, kár, hogy Krüger nem közölte a kormányval azokat a javaslatokat, a melyeket a volksraad elé akart terjeszteni. A javaslatokat közösen kellene áttanulmányozni, hogy lássuk, mennyiben biztosít az idegen lakosságnak megfelelő valóságos képviselőt, lévén ez a kielégítő megegyezésnek egyetlen alapja. Remélem, sikerülni fog megegyezésre jutnunk. Mindenesetre sürgetnünk kell a törvény módosítását. Eddigél nem fenyegetőztünk és nem adtunk ki ultimátumot. Nem szabad a kormányt sürgetni, magunknak kell megválasztanunk az időt és a módokat politikánk érvényesítésére, időközben pedig erkölcsi nyomást igyekszünk gyakorolni Transzválra. Kezünkbe vettük az utlanderek ügyét és kötelességünk végrehajtani. Nem

nyugszunk addig, míg olyan eredményre nem jutunk, a melyet kielégítőnek tartunk.

Chamberlain így végezte beszédét: Senki sem mondhatja meg, hogy én vagy kollégáim elharmarkodottan akarjuk befejezni ezt az ügyet. Senki sem álmódoszik olyan országnak az elfoglalásáról, a melyről önként lemondunk. A mi érdekünk az, hogy Transzvál szabad és boldog legyen. De hogy be ne avatkozzunk, az attól függ, hogy a kormány elvben beleegyezik a két fehér faj egyenjogúsításába, a mire az egyezmény törekedett. A helyzet nyugtalanító, hanem azért jó reménnyel nézek a jövőbe, mert azt hiszem, Krüger meggyőződött róla, hogy a brit kormány komolyan veszi a dolgot és az egész ország mögötte áll. (Élénk helyeslés.)

A kérdéshez hozzászóltak még többen, azután egyhangulag elfogadták a gyarmati költségvetést.

London, jul. 29.

A felsőháznak tegnapi éjjeli ülésén Chamberlain a transzváli kérdéssel beszél és azt mondja, hogy Krüger elnökkel meg kell értetni, hogy a tett engedményeknek valóságos és visszavonhatatlan engedményeknek kell lenniük. Krüger-nél csak a hatalomra támaszkodó nyomással lehet valamit elérni. A kormánynak tehát energikus és világos hangon kell beszélnie. A nyíltság inkább elhárítja, semmint előidéz a háborút. Krügerrel meg kell értetni, hogy ha Angliának föl kell lépnie ellene, a brit birodalom egész haderejét vezetni ellene sikra.

Dunrave azt mondja, hogy az angol nép türelmének vége szakadt és véget kell vetnie a dolgok mai kedvezőtlen állásának.

Windsor báró azt hiszi, hogy a mostani politikától való minden eltérés nagy veszedelmet hozhat Angliára, nemcsak Dél-Afrikában elfoglalt pozíciója tekintetében, hanem még Nagy-Britannia birodalmi állását is megingathatja.

Selborne gyarmati parlamenti államtitkár abban az értelemben válaszol, a hogy Chamberlain beszélt az alsóházban.

London, jul. 29.

A reggeli lapok azt írják, hogy a konzervatívoknak és liberálisoknak a parlament tegnapi tanácskozásában nyilvánult egyetértése nagyban hozzá fog járulni a transzváli kérdés békés rendezéséhez, ha a parlamenti vita során hangoztatott békés óhajok arra bírják a burgereket, hogy fél rendszabályok tárgyalásával föl hagyjanak.

Berlin, jul. 29.

(Saját tudósítónktól.) Itt nem hiszik, hogy Anglia és Transzvál egymással háborúba keverednének. Ha azonban ez mégis megtörténnék, Németország semleges marad.

A francia események.

Páris, jul. 29.

(Saját tudósítónktól.) Quesnay de Beaurepaire az Echo de Paris-ban ma közlésezi harmincegy tanu vallomását, a kiket az általa vezetett vizsgálat folyamán kihallgatott. Ez az ő ugynevezett ankétje, vagy másképp anyaga, a melylyel Dreyfus bűnösségét akarja bizonyítani. Az ankét teljes nyolc hasábot foglal el és a bevezetésen és befejezésen kívül öt csoportba osztva közli a tanuk vallomásait. A tanuk nevét Beaurepaire elhallgatja. A vallomásokban nincs semmi, a mi új világot vetne a dolog lényegére.

Az első csoportban hét tanuvallomás van. Ezek a tanuk közben megleptek egy zsidó társaságot, a mint éppen a Dreyfus-ügyről folytattak diskussziót. Egy tanu hallotta, a mint egy zsidó ezt mondta: Dreyfus hazajön, vagy pedig nagyon megsínyli a dolgot Franciaország. Egy másik arról tud, hogy egy zsidó állami hivatalnok pénzt kapott, hogy Dreyfus érdekében agítaljon s hogy Konstantinápolyban és Romániában nagy összeget gyűjtöttek a Dreyfus megmentésére indított mozgalom céljaira.

A második csoportban, melynek címe: Intrikák egy bűnös megmentése érdekében, két tanuvallomás van. Az egyik egészen új tanu ez év július 17-én vallott. Elmondja, hogy egyik unokatestvérét százezer frankkal megvesztegették, hogy maradjon Rennesben és keverje bele az ügybe Walsin-Esterházyt.

A harmadik csoportban egy tanu elmondja, hogy egy lóidomító a Mühlhausenben tartott német hadgyakorlatokon egy tábornokot látott egy idegen emberrel bizalmasan beszélgetni. Németül beszéltek s ezért nem értette meg őket. A lóidomító később Párisban találkozott azzal az idegennel, a ki akkor már francia egyenruhát viselt. Egy tisztől megkérdezte, hogy ki az az ember. Azt a feleletet kapta, hogy Dreyfusnak hívják. Akkor a lóidomító odalépett hozzá:

— Nem ismer ön engem, uram? szólította meg.

Dreyfus elsápadt és csak ennyit válaszolt:

— Igen, ösmérem önt.

Beaurepaire ennek a tanunak a vallomására nagy súlyt vet, de a lóidomító nevét elhallgatja.

Egy másik tanu a vasutakról szóló munkát kölcsönözött Dreyfus-nak. Néhány nap mulva egy német lapban ennek a munkának a fordítását olvasta. Van egy tanu, a ki a vasutak sztratégiai használatáról külön e célra írt munkát kölcsönözött Dreyfus-nak, a kit már akkor gyanuba vettek. Nemsokára Németországban e szerint módosították a katonai vasutágyet. Több tanu hallotta, a mikor német tiszték Dreyfust Bismarck kémjének és fizetett zsoldosának nevezték.

Beaurepaire egy tanuja még azzal vádolja Dreyfust, hogy az orosz kormánynak is kéme volt. Egy orosz diplomata állítólag úgy nyilatkozott, hogy Dreyfus bűnös és hozzátette:

— A mi szolgálatunkra állott.

Egy másik tanu, a ki állítólag érintkezett Panizzardi-val, ehhez kérdést intézett Dreyfus bűnössége felől, mire Panizzardi egyáltalán nem tagadta Dreyfus bűnösségét.

Elmondja egy másik tanu, hogy Dreyfus, mikor Bourgesben katonáskodott, az ottani tisztikaszinó pénztárosnőjét fölkereste, hogy varrjon zsebet arra a rojtos átvetőre, a melyet a vallásos zsidók télen nyáron testükön hordanak. A zsebre, úgy mondotta Dreyfus, azért van szüksége, hogy az átvető melegeget tartson. A mikor a pénztárosnő bővebb információkat kért, Dreyfus nem válaszolt. Beaurepaire ennek a tanunak a vallomásából azt következteti, hogy Dreyfus titkokat hordott magával.

Ilyen a többi vallomás is. De mivel Beaurepaire nem nevezi meg tanuit, nem lehet mérlegelni a vallomások értékét.

Páris, jul. 29.

Loubet elnök ma délelőtt visszaérkezett Párisba. Az elnök az idén nem fog részt venni a Loire melletti nagy hadgyakorlatokon, hanem csak a zárószemlén lesz jelen.

Páris, jul. 29.

Carrières őrnagy megkeresésére tegnap a haditanács egy tisztje megjelent a Matin főszerkesztőjénél és azt kérdezte tőle, hogy mily módon szerezte meg Walsin-Esterházy legutóbbi leleplezéseit. A főszerkesztő azt válaszolta, hogy ő csak a lap adminisztrációjával foglalkozik és nem tudja, hogy a Matin hogyan jutott a leleplezések birtokába. A tiszt folytatja a vizsgálatot.

Páris, jul. 29.

(Saját tudósítónktól.) Az Aurore munkatársa megkérdezte Zolát, hogy mi a véleménye a rennesi pör kimeneteléről. Zola, azt hiszi, hogy a rennesi haditörvényszék Dreyfast fölmenti és rehabilitálni fogja. Elmondta Zola, hogy a Dreyfus-pörből kifolyólag egy krajcár irói honoráriumot sem kapott. Egy amerikai kiadó százezer frankot és megfelelő tantiémeket ígért neki, ha a Dreyfus-pörrel szindarabot ír. Ő azonban visszautasította az ajánlatot.

Rennesben igen sok az idegen, kivált angol van sok, a kik fotografáló készülékekkel ellátva járnak az utcákon. Az összes prefektusoknak és katonai parancsnokoknak meghagyta a kormány, hogy augusztusban ne távozzanak állomáshelyükről. Azt beszélnek, hogy a haditörvényszék tárgyalása, a mikor a titkos dossierben levő iratokra kerül a sor, zárt lesz.

A belgrádi merénylet.

Belgrád, jul. 29. (Saját tudósítónktól.) A rögtönítelő bíróságnak, mielőtt a tulajdonképpeni merénylet és összeesküvés tárgyalását megkezdené, huszonnégy vétség dolgában kell ítéletet hoznia; ebből kilencet már elintézt. Az eddigi tárgyalásokat nagy közönség nézte